

Qarabağ müharibəsi Vahid Məhərrəmovun yaradıcılığında

Bədii yaradıcılıq həm də Tanrının bəndəyə verdiyi fitri istedadı. Çoxlarına yaradıcılıq adı, sıradan bir qabiliyyət kimi görünə bilər əslində belə deyil. Yaradıcılığın da özünə məxsus çətinlikləri, eniş və yoxuşları var. Bədii yaradıcılıq da belədir. Bu və ya digər peşəni öyrənməyə başlayanda insan mütləq onun mürəkkəbliyinə varır. Əlinə qələm alıb bu peşənin başlanğıcından bütün maneələri "addım-addım keçib" sona çatan sənətkar olur. Son 30-40 il əvvəl yaradıcılığa başlayan və bu günə qədər fasiləsiz fəaliyyət göstərən qələm sahiblərin sırası indi xeyli seyrəlib. Yazıçılar müxtəlif mövzularda daha həvəslə müraciət edir. Elə bil məmləkətimizdə Qarabağ müharibəsi olmayıb. Dövrümüzün ən ağır və ağırlı problemi olan Qarabağ mövzusunda yazan jurnalistlərimizi çox nadir hallarda daha "iri" janrlara da müraciət edən görürük. Öz yaradıcılığında hərbi mövzuya geniş yer ayıranlar isə az olub.

Ömrünün böyük hissəsini bədii yaradıcılığa həsr etmiş və bu gün də tükənməz enerji ilə milli mətbuatımızda daha çox Qarabağ, hərbi mövzu ilə oxucuların görüşünə gələn Vahid Məhərrəmovun 60 yaşı tamam olur. El arasında bu yaş dövrünə "qocalığın uşaqlıq çağı" da deyirlər. Uşaqlıq – doğruluq, saflıq anlamıdır, zənnimcə. Son otuz ildə erməni vandalizmi, xalqımıza qarşı törədilmiş faciələr, bəşər tarixinin misli görünməyən vəhşilikləri Vahidin yaradıcılığında bədii əksini dolğunluğu ilə tapdı. Yazıçı bədii sözün güdrəti ilə ermənilərin törədikləri faciələri tarixləşdirərək ən yeni tarix yazıb. Yazıb ki, gələcək nəsillərə qalsın.

Yazıçı yaşadığımız dövrün hadisələrini ya sənədli, ya da bədii üslubda oxucuya təqdim edir. Bu, Vətənə, qoynunda dünyaya göz açdığı torpağa vətəndaş xidmət deməkdir. Çox gözəl deyiblər ki, sən yazıçı olmaya bilsən, amma vətəndaş mütləq olmalısın.

Son otuz ildə ən çox "Qarabağ" və "müharibə" mövzularında yazan jurnalistlərimiz gözə çox seyrək deyir. Belə müəlliflərdən biri də hərbi jurnalist Vahid Məhərrəmovdur.

Söz sənətkarının bədii yaradıcılığı obraz baxımından zəngin və özünəməxsusdur. Ömrünün altmış illiyi Vahid Məhərrəmov sənətinin yeni mərhələsidir desək, yanılmazıq. Yazıb yaratdıqlarına qısa nəzər salanda görürük ki, bir xalq, bir millət olaraq zaman-zaman erməni vəhşiliklərindən yanayana söz açmışıq. Çəkdiyimiz faciələri, başımıza gətirilən müsibətləri daha dərinə araşdırıb qiymətləndirmişik. Lakin hiss olunur ki, bu, hələ azdır. Bu sahədən müntəzəm

olaraq yazalıyıq. Erməni vandalizmi, Qarabağ müharibəsi Vahid Məhərrəmovun yaradıcılığına illərə əvvəl hopub.

Vahidin doğulub, boya-başa çatdığı Zəngilan rayonu iyirmi yeddi ildən artıq erməni işğalı altında qalıb. Bu illər ərzində yazıçı-jurnalist nələr çəkib? Bax, bunu onun yazdıqları deyir.

Vahid Məhərrəmovun jurnalistikaya gəlişi Qarabağ müharibəsinin başlandığı ilk dövrə təsadüf edir. Sovet ordusu sıralarında hərbi xidmətdən sonra doğma Babaylı kəndinə qayıdıb. Azərbaycan Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə qəbul olunub. Oxumaqla yanaşı işləməyi də qərara alıb. Uşaqlığından əməyə alışmışdı -

hələ körpə ikən atasını itirmişdi, ailə yükünü anası daşımışdı. Həm oxumaq, həm də işləmək tələbə üçün çətin olsa da, V.Məhərrəmov buna dözüb. Bu çətin günlərin bir gün sonunun olacağına inanırdı. Bu inam təmkin idi, ümid idi. Vahid 1982-ci ildə neft mədənlərində neftçi kimi əmək fəaliyyətinə başlayıb. Çox keçməyib ki, "Qarabağ" çoxtirajlı qəzetində ilk məqaləsi çap olunub. Az sonra o, neft mədənlərində həm yaxşı neftçi, həm də jurnalist kimi tanınıb. Aylar ötdükcə Vahid Məhərrəmovun imzası dövrü mətbuatda da görünməyə başlayıb.

Dövrün ən ağır fiziki əmək sahəsi neft sənayesi idi. Əmək və yaradıcılığının ilk astanasında olan gənc yazar daha sonra – Qarabağda müharibə davam edən günlərdə - 1992-c ilin dekabr ayında könüllü olaraq hərbi xidmətə yollanıb.

Həmin günlərdə ölkədə gərginlik tüğyan edirdi, Qarabağ uğrunda, eləcə də ətraf rayonlarda qanlı döyüşlər fərdirdi. Ermənilər nəyin bahasına olursa olsun Qarabağı Azərbaycandan qoparmaq istəyirdilər. O zaman hər bir gənc orduya – Vətənə, dövlətə özünün mükəmməl bildiyi sahə üzrə töhfə vermək istəyirdi. Yeni formalşmaqda olan

ordu sıralarına könüllü yazılan Vahid Məhərrəmov öncə Daxili Qoşunların orqanı olan "Əsgər" qəzetində hərbi müxbir kimi xidmətə başladı. Sonra xidmətini Müdafiə Nazirliyinin orqanı olan "Azərbaycan Ordusu" qəzetində davam etdirdi. Qarabağ müharibəsinin alovlandığı ilk illərdə "Azərbaycan Ordusu" qəzetində "leytenant Vahid Məhərrəmov" imzası ilə məqalələr dərc olunmağa başladı. Bununla da o, taleyini ömürlük orduya bağladı. Qarabağ müharibəsinin ən gərgin dövründə Vahid Məhərrəmov Goranboyda, Ağdərədə, Fizulidə, Ağdamda, qoynunda dünyaya göz açdığı Zəngilan rayonunda və başqa istiqamətlərdə gedən qızğın döyüşlərin şahidi oldu. Döyüşçülərimizin qazandığı qələbələrdən reportajlar, məqalələr hazırladı. Bu həm də Vahid Məhərrəmovun həyat və yaradıcılığının yeni mərhələsi oldu.

Hərbi xidmət dövründə dəfələrlə qaynar nöqtələrdə olub və xalqımızın igid oğul və qızlarını döyüşlərdə göstərdikləri qəhrəmanlıqları görüb yaxından izləyib. Onlarla döyüş meydanında görüşüb təəssüratlarını öyrənib, döyüş yollarından yazıb. Həmin günlərdə dövrü mətbuatda onun cəbhədən hazırladığı məqalələr, müsahibələr, oçerklər və yazıları işıq üzünə gürdü. Vahid Məhərrəmov döyüş meydanında gördüyü və eşitdiyi hadisələr əsasında "Müharibənin bir ili" adlı ilk kitabını çap etdirdi. Kitabda cəbhədə döyüşən əsgər və zabitlərin qəhrəmanlığı, gündəlik döyüş fəaliyyəti

işıqlandırılırdı. "Səngərdə yazılmış sözlər" kitabı da bu qəbildəndir. Müharibədən, qəhrəman zabit və əsgərlərimizin döyüşlərindən bəhs edən kitab hərbi jurnalistə uğur gətirib. "Qələbə naminə", "Ölməzlik zirvəsi", "Pulemyotçu Nurəddin", "Erməni əsirliyindən dönənlər", "Qanlı gecə-qanlı tarix", "Hər addım uğrunda", "Kəsilməyən atəş səsləri" kitabları da müəllifə böyük yaradıcılıq uğurları qazandırır.

Hərbi jurnalist Vahid Məhərrəmov xidmətdə olduğu müddətdə də tərxis edildikdən sonra da cəbhə bölgəsinə ezamiyyətlərində görüşüb həmsöhbət olduğu zabit və əsgərlərdən eşitdiyi maraqlı hadisələri ustalıqla qələmə alır, hekayələşdirirdi. "Qanlı məktəbli çantası" hekayəsi də bu qəbildəndir. Ata məktəb yaşına çatan oğlu Qaliblə dükənləri gəzir. Məktəb ləvazimatları satılan mağazadan uşağın bəyəndiyi yaşıl rəngli çanta nisbətən yuxarı sinif şagirdləri üçün olur. - Başqa yerdən daha yaraşanını alacağam, - deyən ata, oğul ilə dükəni tərk edir.

Ertəsi gün atanı - Dönməzi cəbhəyə səfərbər edirlər. Dönməz həm də ehtiyatda olan zabit olduğu üçün onu Goranboya - döyüşə aparırlar. Dönməzin vuruşduğu hərbi hissə qısa müddətdə bir neçə kəndi düşməndən azad edir. Onun komandir olduğu taqım da döyüşlərdə fərqlənir.

Yeni dərs ili başlanmışdı. Bir gün ata Goranboyda mağazalardan birində oğlunun bəyəndiyi yaşıl çantasını görür və alır. Həmin ərəfədə döyüşlər də ara vermişdi. İcazə alıb evə baş çəkməli idi. Lakin cəbhədə qəflətən vəziyyət gərginləşir. Gənc zabit oğluna aldığı məktəbli çantasını üstündə gəzdirmiş. Düşmən hücumunun qarşısını almaq üçün Dönməzgil yenidən döyüşə atılırlar. Gərgin keçən əməliyyatların birində Dönməz şəhid olur. Oğlu üçün aldığı məktəbli çantası da qana bulanır. Döyüşçü dostları şəhidi evə gətirəndə oğluna aldığı qanlı məktəbli çantasını da gətirirlər. Şəhidin oğlu bu qanlı çantanı məktəbə götürür.

Vahid Məhərrəmovun bədii yaradıcılığında təsiredici, gərgin sjuetlər, hadisələr çoxdur. "Erməni əsirliyindən dönənlər" kitabını vərəqlədikcə öyrənirik ki, müharibənin davam etdiyi müxtəlif illərdə həm mülki vətəndaşlarımız, həm də hərbiçilərimiz döyüşdə düşməne əsir düşüblər. Yazıçı əsirlərin hər biri ilə ayrı-ayrılıqda görüşüb və əsirlikdə hansı işgəncələrə məruz qaldıqlarını onların öz dillərindən eşidib. Ötən əsrin sonlarında bəşər tarixində misli görünməyən erməni işgəncələrinə məruz qalan soydaşlarımızın dediklərini bir yerə toplayaraq kitab nəşr etdirib. Bu kitabı oxuduqca belə qərara gəliresən ki, yer üzündə erməni kimi qəddar, qaniçən, amansız, insana zərrə qədər rəhmi gəlməyən ikinci millət yoxdu.

Yazıçının "Ölüm vaxtı" povesti çox gərgin sjuetli bir əsərdir. Müəllif ermənilərin iç üzünü Xankəndi bazarının müdiri olmuş Aşotun və onun dostlarının timsalında daha aydın şəkildə təsvir edir. Qarabağ hadisələri başlamazdan əvvəl Aşotun bazara satmaq üçün hər gün yeni kənd məhsulları gətirən Bəhrüz məlum hadisələrdən sonra qardaşı ilə əsir düşür. Bazarı Aşot da bazarı buraxıb daşnakçılara qoşulmuş, silahlı quldur dəstəsinə başçılıq edirmiş. Əsir düşmüş Bəhrüzü görəndə Aşot dəstə üzvlərinə ona ən ağır işgəncələr verməyi tapşır.

rır. Qardaşı ermənilərin verdikləri işgəncələrinə dözə bilməyib həyatını itirir. Bəhrüzə ağır işgəncələr verərək sinəsini dəmir xaçla dağlayırlar.

Hərbi jurnalist Vahid Məhərrəmov yaradıcılığı təkcə müharibə mövzusu ilə məhdudlaşmır, əksinə - əsərlərində yumor da, sevgi mövzusu da də geniş yer alır. Və oxucu sevgisi qanıb.

İlk dəfə çar rusiyası dönməndə Qafqaza ayaq açan ermənilər həmin andan azərbaycanlıları, türkləri özlərinə əbədi düşmən bilərək Qafqazın aborigen xalqı olan türklərin həyatına həyasızcasına soxularaq uydurduqları cəfəng ideyalarını həyata keçirmək üçün zaman-zaman hərəkətə keçiblər. Bu, yalnız erməniliyin məhsulu deyil, həm də türk xalqlarının güclənməsini, inkişafını həzm edə bilməyən mənfulüqün diqtəsidir.

Yazıçının yaradıcılığında bu mövzular da geniş yer alır. Hadisələr araşdırılaraq ətraflı izah edilib. Vahid Məhərrəmov Ermənistan-Azərbaycan konfliktinə, Qarabağ münafişesinin törətdiyi faciələrə, arxada qalan illərə obyektiv qiymət verib. Erməni vəhşiliyi, erməni vandalizmini onun əsərlərində olduğu kimi oxuya bilirik.

"Müharibənin qanlı kölgəsi" romanı həm həcm baxımından, həm də Qarabağ müharibəsinin başlandığı ilk günlər ermənilərin azərbaycanlıları öz dədə-baba yurdundan, ev-əşiklərini yandıraraq didərgin saldıqları günlər geniş şəkildə əks olunub. Müəllif əsərin baş qəhrəmanı müharibədə canla-başla iştirak edən Həcər qeyrətli Məleykənin və qardaşı Kamandarın, bir sözlə, bu ailənin dramının – ailə faciəsinin fonunda müharibədə əzab çəkən insanların bədii əksini verib.

"Ölməzlik yolunun yolçusu" kitabı isə 44 günlük Vətən müharibəsinin rəşadətli zabitlərindən biri olan şəhid baş leytenant Həsən Rzazadənin həyat və döyüş yolundan bəhs edir.

Müəllifin bu günlərdə nəşr olunmuş "Elimizə qayıdırıq" kitabına 44 günlük Vətən müharibəsindən bəhs edən publisistik yazıları, povest, hekayə və esseləri topanıb. Ümid edirik ki, başqaları kimi hərbi jurnalist Vahid Məhərrəmovun bu kitabı oxucular tərəfindən sevinclə qarşılanacaq və maraqla oxunacaq.

Qələmədəşim, şəxsiyyətinə və qələminə hər zaman hörmət bəslədiyim hərbi jurnalist Vahid Məhərrəmovun 60 yaşı tamam olur. Yazıçının yaradıcılıq həyatı barədə qısa məlumat verməklə onun necə tükənməz enerjiyə malik olduğunu, yazdığı əsərlərində də görmək mümkündür. Həyat dolu eşqlə, ilhamla yazıb – yaradan yazıçının bu yaşda olduğuna inana bilmirsən...

Baxtiyar ƏLİYEV,
hərbi jurnalist